

Norges nationalgåva till Sverige - en plats för att inte glömma

Micael Bindefelds Stiftelse syftar till att stödja dem som vill kommunicera, informera, bilda eller på annat sätt förmedla kunskap om Förintelsen till en bred svensk publik.

I år 2022 tilldelas stipendiet till minne av Förintelsen till Anna Florén, programchef på Voksenåsen, för hennes arbete med utbildning och hågkomstresor till Förintelsens minnesplatser i Norge.

En vacker fredag åker jag upp till Oslo och Voksenåsen för att intervjua Anna Florén som kommer från Ljungskile och har sina föräldrar kvar här. Voksenåsen är Norges nationalgåva till Sverige, efter andra världskriget. Den ligger ovanför Holmenkollen i Oslo med en fantastisk utsikt över Oslo och Oslofjorden. Det är strålande väder och några decimeter snö. Nedanför i Holmenkollområdet går en av världscupstävlingarna i längdskidor. Bussen med de ryska tävlingsdeltagarna har just blivit sprejad med de ukrainska färgerna. Det är krig i Europa.

Stipendiet bidrar till att uppmärksamma Förintelsens autentiska minnesplatser i vårt grannland och möjliggör för svenska skolungdomar och konfirmander att lära sig om konsekvenserna av antisemitism. För ca 80 år sedan, 26 nov 1942, deporterades en tredjedel av de norska judarna, 529 män, kvinnor och barn, med fartyget Donau från Oslo

till Stettin i Polen för transport till Auschwitz. Den 25 februari avreste fartyget Gotenland från Oslo med 158 judar ombord. Judarna på de båda fartygen mördades nästan omedelbart efter ankomsten till Auschwitz. Huvuddelen av de norska judarna bodde i Oslo och Trondheim där det också fanns synagogor. Den judiska befolkningen i Norge var före kriget ganska ung, många hade flytt från dåvarande Sovjetunionen. Mer än 1 200 judar lyckades fly från Norge till Sverige.

Anna Florén har under ett decennium byggt upp verksamheten på Voksenåsen för att erbjuda ungdomar kreativa mötesplatser med utgångspunkt från historien. Anledningen är att kunna reflektera över historien, över demokrati, antisemitism och personligt ansvar. Merparten av stipendiesumman på 650 000 svenska kronor går till en fond där skolklasser kan söka bidrag för att kunna göra en hågkomstresa till Oslo i Voksenåsens regi.

Micael Bindefelds Stiftelse till minne av Förintelsen delade i år ut den största summan hittills – 650 000 kr till Voksenåsen och Anna Florén.

Hösten 2018 inledde Anna Florén tillsammans med Forum för levande historia ett projekt för att visa upp de minnesplatser som finns runt om i Oslo efter andra världskriget, Ekeberg, Victoria Terrasse, Trandumskogen, Grini, "Snubbelstenar" m fl.

"Mitt stora intresse för historia och speciellt då broderfolkens historia, den långa gränsen mellan våra två länder, gör att det kan vara lättare att se Sveriges roll i Förintelsen om

man får se spåren efter den i grannlandet Norge”, säger Anna Florén när jag intervjuar henne i Oslo.

”Historielöshet är alltid en risk, bland annat för intolerans, och jag försöker motverka intolerans med kunskap. Den svenska ambassaden i Oslo och den norska i Stockholm har varit mycket hjälpsamma, likaså Svenska Kyrkan i Oslo. Bokmässan i Göteborg och ’Se människan’ har varit ett forum för kunskapsspridning.”

”Minnet av Andra världskriget lever kvar i Norge på ett helt annat sätt än vad det gör i Sverige”, säger Anna, ”och det gäller för oss svenskar att plocka historien närmare oss. Här i Norge upplevs det positivt att man lyfter enskilda människors öden. Det bor ca 1 500 judar i Norge idag och antisemitismen är mindre här än i Sverige.”

Hur var antisemitismen i Norge före kriget, frågar jag Anna.

”Det är klart att den fanns, en viss antisemitism var ju nästan legio tidigare, men den var säkerligen något mindre än i Sverige”.

Hur skall vi idag kunna förhindra att historien upprepas, frågar jag.

”Att låta konfirmander och andra unga

människor komma hit och se att det var helt vanliga barn som plockades ur skolorna av nazisterna och fördes ner till fartyget Donau för transport till Auschwitz. Att våga säga ifrån att så säger man inte, så gör man inte. Lära sig reflektera över historien och vara vaksam på förändringar som kan leda till något negativt. Jag kan inte göra allt, men något. Vi måste plocka historien närmare oss. Jag kan säga ifrån när det inte är okej och berätta hur även en rättsstat kan skena iväg. Kan via min historiska kunskap göra att människor börjar reflektera.”

JUDISK HISTORIA I SVERIGE

Enligt litteraturen hade Gustav Vasa en läkare med judiskt namn. Sveriges första synagoga invigdes i Marstrand 1782. Karl XIV Johan kungjorde 30 juni 1838 att judarna fick bosätta sig och upprätta synagoga i vilken stad som helst i landet. 1951 fick Sverige en religionsfrihetslag. Idag finns det ca 15 000–20 000 judar. Ca 3 000 judar invandrade från Polen åren 1968–1970. De mosaiska församlingarna i landet har ca 6 000 medlemmar.

*För mer information:
www.hagkomstresor.com*

Text och foto:
Lars-Magnus Olovson

Voksenåsen ligger ovanför Holmenkollen i Oslo med en fantastisk utsikt över Oslo och Oslofjorden.